

AZERBAJYCAN TÜRKÇESİNDE *Kİ*'Sİ DÜŞMÜŞ BİRLEŞİK CÜMLE ÖRNEKLERİ

Dr. Tuğba POÇAN*

ÖZET

Bir ana cümle ile bir yardımcı cümlenin *ki* bağlacı olmadan bir araya gelerek oluşturduğu ve *ki*'li birleşik cümlelerde olduğu gibi bir anlam ilişkisi gösterdiği cümleleri *ki*'si düşmüş birleşik cümleler olarak adlandırıyoruz. Tıpkı *ki*'li birleşik cümlelerde olduğu gibi bu cümlelerde de ana cümle çoğunlukla yardımcı cümleden önce gelmekte, yardımcı cümle ana cümleye herhangi bir öge olarak katılabilmekte veya ana cümledeki bir ögenin niteleyici, tamlayıcısı olabilmektedir. *Ki* bağlacı olmasa bile ana cümle ile yardımcı cümle birbirini bütünleyen ilişki içerisindedir.(Akalin, 2004:51-52) *Ki*'si Düşmüş Birleşik Cümlelerin bu ilişki içerisinde Azeri Türkçesindeki örneklerini tespit etmek amacıyla Ferman Kerimzade'nin Kiril alfabeli 1987 basım *Çaldıran Döyüşü* adlı romanı incelendi. Bu incelemede Şükrü Haluk AKALIN'ın Eski Anadolu Türkçesinde *Ki*'si Düşmüş Birleşik Cümleler Üzerine adlı makalesi örnek alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: Birleşik Cümle, Çaldıran Döyüşü, Azeri Türkçesi, *Ki*'si Düşmüş Birleşik Cümle

ABSTRACT

THE EXAMPLES OF COMPOUND SENTENCES WITH DROPPED 'Kİ' CONJUNCTION IN THE AZERBAIJANI TURKIC

The sentences, which are a combination of a main sentence and an auxiliary sentence, which are formed by combining without a 'ki' conjunction but meanwhile which have the same meaning as if they were combined with 'ki' conjunction in compound sentences, are called compound sentences with dropped 'ki' conjunction. Just as in the compound sentences which combined with 'ki' conjunction, the main sentence often comes before the auxiliary sentence, the auxiliary sentence can be joined as any element in the main sentence, or it can be qualitative and complementary of the main sentence. Even there exists no 'ki' conjunction the main sentence and the auxiliary sentence are in a complementary relationship (Akalin, 2004: 51-52). In order to determine the relationship as described in dropped 'ki' conjunction compound sentences as examples of the Azerbaijani Turkic, the novel called *Çaldıran Döyüşü* (1987 edition) by Ferman Kerimzade in Cyrillic alphabet have been examined. In this review, Şükrü Haluk AKALIN's article which is titled as "On the Decline of the United Nations" in Old Anatolian Turkic has been taken as an example.

Key Words: Compound Sentences, Çaldıran Döyüşü, The Azerbaijani Turkic, Sentences With Dropped 'Ki' Conjunction

* Başkent Üniversitesi, Okutman Dr. , tugba_sarial_28@hotmail.com

1. GİRİŞ

Birleşik cümle meselesi alanyazınında oldukça tartışmalı konular içerisinde yer almaktadır. Birçok biliminsanı birleşik cümle tanımı ve sınıflandırılması konusunda görüş ayrılıkları yaşamaktadır. Kimi araştırmacılar eylemsilerle kurulmuş cümleleri birleşik cümle olarak (Jean Deny, M. Kaya Bilgegil, Tahir Nejat Gencan, Haydar Ediskun, Vecihe Hatiboğlu ve Tahsin Banguoğlu) kabul ederken Günay Karaağaç, Leyla Karahan gibi dilbilimciler bunu kabul etmez. Örneğin; Karahan cümlelerin yüklem dışındaki diğer öğelerinin tek bir yükleme bağlılığın çevresinde geliştiğini bu sebeple eylemsilerin birleşik cümle oluşturmadığını savunur. Cümlelerin sınıflandırılmasında her dilbilimci basit ve birleşik cümlelerin varlığı konusunda hemfikirdir fakat bu başlıkların altında yaptıkları değerlendirmeler birbirinden farklıdır. Bu kargaşanın en önemli sebebi olarak Türkçede birleşik cümlelerin yabancı etki sonucu oluştuğu düşüncesidir. Bu çalışmada ele alacağımız konu *ki*'si düşmüş birleşik cümleler olduğundan bu tartışmalardan bahsetmeyeceğiz.

Genel çoğunluk Eski Türkçe döneminde birleşik cümlelerin bugünkü görevini eylemsilerin üstlendiğini savunmaktadır. Bu eylemsilerden de özellikle zarf-fiillerin ya da art arda söyleyişin bu görevi üstlendiği belirtilir. Ancak Eski Türkçe döneminde birleşik cümle örneklerinden bahsetmek mümkündür. Fakat yoğunluk bakımından çok azdır. Zamanla genelleşmiş ve bugün oldukça işlek bir hal almıştır. Aslında bağlaç bulunmadığı veya yapıca geç geliştiği şeklinde kesin ve genel bir yargıya varmak doğru değildir. Çünkü Kitabın İdrak'te de Ettuhfetü'z-zekiyye'de de aynı bölümde *andan* "ve, sonra, biraz sonra", takı, *dağı* "ve, dahi", *yok, yoksa, ereyne* "lakin" gibi bağlaç olan öteki sözler üzerinde de durulmaktadır. Kaldı ki, Eski Türkçede kelimeleri, kelime gruplarını ve cümleleri birbirine bağlayan bağlama görevinde birçok kelime, edat, -A, -I/U ve -p'li zarf-fiiller vardır. Bunların Köktürk Yazıtlarındaki sayısı sınırlı olsa da Uygur metinlerindeki sayıları hayli kabarıktır. Köktürk metinlerinde *azu* "ve, veya", *artukı* "daha fazlası, aşırısı", *biriki* "ve", takı "ve", *udı* "ve", *ulayu* "ve", *yime* "ve, da, yine"; Uygur metinlerinde yine *azu*, *amtı* "şimdi, o halde", *amtı yana* "ve şimdi", *amtı yine*, *ançula*, *ançulayu* "öyle, şimdi, yine", *ançula yine* "yine öyle", *anta basa* "bunun üzerine", *anta kim*, *anta kisre* "bunun üzerine, ondan sonra", *antada basa*, *ap yme ... ap yme* "hem ... hem", *birbök* "şimdi, fakat, ise", *inçe* kaltı "yani", *incip* "ancak, veya", kaltı, " ... ki", *ötkürri* "-den dolayı, -den beri", *ötrü* "sonra", *kayu yme* "ve yine", *udu* "sonra", ılatu "ve başkaları, ve daha", *yana* "yine", gibi bağlaçlar bol kullanılan şekillerdir.(Korkmaz, 2000:119) Fakat *Ki*'li Birleşik Cümle örnekleri Uygur Türkçesi döneminde çeviri eserler yoluyla Türk diline girmiştir.

Birleşik cümle ve *Ki*'li Birleşik Cümle üzerine birçok çalışma mevcuttur. Fakat alanın *Ki*'si Düşmüş Birleşik Cümle boyutuna girilmemiştir. Bununla ilgili Prof. Dr. Şükrü Haluk AKALIN'ın *Eski Anadolu Türkçesinde Ki'si Düşmüş Birleşik Cümleler Üzerine* adlı makalesi örnek alınmış ve Fermanzade'nin *Çaldıran Döyüşü* adlı romanından hareketle Türkçenin en yakın lehçesi olan Azeri sahasından bu kullanıma ışık tutulmaya çalışılmıştır.

İncelememiz için seçilen ünlü tarihi roman yazarı Ferman Kerimzade'nin Şah İsmail ve Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran savaşını anlatan, *Çaldıran Döyüşü* adlı eseri Kiril alfabesiyle 1987 yılında Bakü'de basılmış, Azerbaycan Türkçesinin önemli eserlerinden biridir. Bu çalışmada *Çaldıran Döyüşü* romanı kaynak alınarak Azerbaycan sahasında kullanılan *Ki*'si Düşmüş Birleşik Cümle konusuna değinildi. Bu vesileyle *Ki*'li Birleşik Cümle konusunun Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesindeki kullanımları açısından bir kıyaslama olanağı sağlanmıştır.

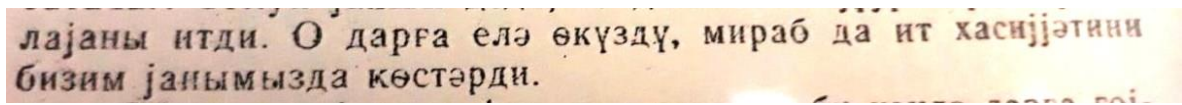
2. Kİ'Sİ DÜŞMÜŞ BİRLEŞİK CÜMLELER

Ki'li Birleşik Cümle birleşik cümle meselesinin tam ortasında kalan üzerinde pek çok sınıflandırma denemesi yapılan konulardan biridir. Aynı durum Azeri Türkçesinde bu kadar karmaşık değildir. Ancak orada da sınıflandırma noktasında bazı farklılıklar mevcuttur. Bütün araştırmacılar *ki*'nin bağlama görevi üzerinde ortak görüşe sahiptir. *Ki*'li Birleşik Cümlelerin tarihsel gelişime bakacak olursak; Köktürkçe döneminde *ki*'den söz etmek mümkün değildir. Eski Türkçenin ikinci evresi olan Uygur Türkçesi döneminde ortaya çıkar. Bu dönemde önce soru zamiri *kim*'li yapılar mevcuttur. Uygur Türkçesi döneminde başlayan yoğun çeviri faaliyetleriyle yabancı dillerin etkisi Türkçeye girmeye başlar. Bu etkiyle birlikte Hint-Avrupa dil ailesine ait bir yapı olan *Ki*'li Birleşik Cümleler Türkçeye girmeye başlar. Bu yapılar tipik Hint-Avrupa dil ailesinin özelliği olan temel cümlenin başta yardımcı cümlenin sonda olduğu yapılardır. Zamanla *kim* ve *ki* yan yana kullanılmaya başlanır. Daha sonra Eski Anadolu Türkçesi ve özellikle Osmanlı Türkçesi döneminde *ki kim*'in de görevlerini üstlenerek Türk dilinde önemli bir bağlayıcı unsur olmuştur. Bugün Çağdaş Türkiye Türkçesinde birkaç istisna dışında başka örnek bulunmamaktadır.

Ki'li birleşik cümleler yapı olarak Türkçeye aykırıdır. Zira Türkçede yargı sonda bulunur. Fakat işlerlik bakımından bu yapı Türkçede benimsenmiştir. *Ki* Farsça kökenli bir sözcüktür. Azeri Türkçesi de Farsçadan oldukça fazla etkilenmiştir. Bu açıdan bakıldığında *ki*'li yapılar Azeri Türkçesinde Türkiye Türkçesine oranla bir hayli fazla kullanılmıştır. Bunu *Çaldıran Döyüşü* adlı eserden de takip edebilmek mümkündür. Aynı beyit içerisinde birden fazla *ki* bağlayıcısına rastlanmaktadır.

Ki'li Birleşik Cümle kullanımı bakımından oldukça zengin bir arka plana sahip Azeri Türkçesinde çok sayıda *ki*'si düşmüş birleşik cümle örnekleri ile karşılaştık. Bu cümlelerde, yardımcı cümle ve temel cümlenin birbirine çeşitli ilgilerle bağlandığını tespit ettik.

2.1. Yan Cümleyi Temel Cümleye Bağlama Görevinde Olanlar

- ✓ *O darğa / ele / öküzdü / ø / mirab da / it hasiyyetini / bizim yanımızda/ gösterdi.* (142)
- ✓ *memur öyle öküzdü ki sulama memuru da it haysiyetini bizim yanımızda gösterdi.*

Öküz olmasının gerekçesi yan cümlede açıklanmıştır.

Cümle analiz edildiğinde tipik bir *Ki*'si Düşmüş Birleşik Cümle özelliği ortaya çıkmaktadır. Yan cümleyi temel cümleye sebep-sonuç ilgisıyla bağlamaktadır

‘‘Ele ..... ki.....’’ bu kalıp Türkiye Türkçesinde de çok işlevsel bir kalıptır. Bu cümlede olduğu gibi yan cümleyi temel cümleye özellikle sebep-sonuç, sebep- amaç ilgisıyla bağlar.

- ✓ Öyle çalıştım ki düşük alamam imkânsız.
- ✓ Öyle özledim ki ilk trenle yanına gideceğim.
- ✓ Öyle uğraştım ki yetişmek için.

Verilen örnekler Türkiye Türkçesinde bu kalıbın *ki*'li biçimlerini göstermektedir.

—Кәл белә еләјәк, сән Тебризин ән көрмәли јерләрини чәк,
сат мәнә.

- ✓ *Gel / bele / eleyek / ø / sen / Tebrizin en görmeli yerlerini / çek, / sat / mene.*(162)
- ✓ *Gel bele eleyek ki sen Tebrizin en görmeli yerlerini çek, sat mene.*
- ✓ *Gel şöyle yapalım ki sen Tebriz'in en görülmesi gereken yerlerini çek, bana sat.*

Görüldüğü gibi *ki* bağlama edatı kullanılmamış ama onun bütün işlevleri cümlede mevcuttur. Örneğin tıpkı *Ki*'li Birleşik Cümlelerde olduğu temel cümle başta yan cümle sondadır. Bu tamamen *ki* bağlama edatına has bir özelliktir. Temel cümlede verilen yargı daha sonra *ki*'nin temel cümleyi açıklama işlevini üstlenerek "nasıl eyleyelim (yapalım)"ın açıklamasını vermektedir.

- ✓ *Durum / gedim, / görüm / ø / hardadılar?* (224)
- ✓ *Durum gedim, görüm ki hardadılar?*
- ✓ *Nerde olduklarını görüyorum.*

Bu cümlede de *ki* olmadığı halde bir önceki örnekte verilen bütün *ki*'li cümleye ait özellikler taşınmaktadır. Özellikle görüm ve hardadırlar cümleleri arasına herhangi bir noktalama işaretinin konulmamasını da bir işaretleyici gibi görülebilir.

Сорушун көрүн дарғанын ады нәди?

- ✓ *Soruşun / görün / ø / darğanın adı / nedi?* (140)
- ✓ *Soruşun görün ki darğanın adı nedi?*
- ✓ *Soruşturup o memurun adının ne olduğunu bulun.*

Çok tipik bir *Ki*'li Birleşik Cümle örneği de bu cümle içerisinde yer almaktadır. Yan cümle temel cümlelerin nesnesi durumundadır.

вермирди Истәјирди өз јерләриндә јер еләјиб һамилә арва-
дыны да, гајынанасыны да көтүрүб апарсын.

- ✓ *İsteyirdi / ø / öz yerlerinde yer eleyib / hamile arvadını da gayınanasını da götürüb /aparsın.*(51)
- ✓ *İsteyirdi ki öz yerlerinde yer eleyib hamile arvadını da gayınanasını da götürüb aparsın.*

Yan cümle temel cümleye yine nesne göreviyle bağlanmaktadır. Temel cümledeki isteğin içeriği yan cümlede açıklanmıştır.

— Бөјүк һөкмдар, чаным сәнә фәда олсун, бу күз сәнни
мүзәффәр гошунларын јалныз кабаб јејир. Мән өзүм елә бу-

- ✓ *Böyük hökmdar / canım / sene / feda olsun! o / bu gün / senin müzeffer goşunların / yalnız kabab / yeyir.*(45)
- ✓ *Böyük hökmdar canım sene feda olsun ki bu gün senin müzeffer goşunların yalnız kabab yeyir.*

Türkiye Türkçesinde daha çok semantik bağlamda ant cümlelerini birbirine bağlayan bir yapı karşımıza çıkmaktadır.

- ✓ *Canım yoluna feda olsun ki ben sözümden dönmedim.*
- ✓ *Yemim ederim ki .....*
- ✓ *Allah şahit ki.....*

Де, гој өз дэфн мэрасимини кечирсин.

- ✓ *De / o / goy / öz defn merasini / geçirsin.*(42)
- ✓ *De ki goy öz defn merasini geçirsin.*

Де көрүм о кимдэн ичазэ алыб?

- ✓ *De görüm o kimden icaze alıb?*(42)
- ✓ “De ki” kalıbı yine Türkiye Türkçesinde oldukça fazla kullanım sıklığına sahiptir.
- ✓ *De ki benden umudunu kessin.*

Ayrıca daha çok kutsal kitap üslubu diyebileceğimiz bir yapıya karşılık gelmektedir.

- ✓ *De ki Allah birdir.*
- ✓ *Yahşı, / onda / gayıdın / Şirvana / o / Şah İsmayılın adına / hütbe / ohutdurun, / pul / kesdirin / ve / illik / herac verin.*(19)
- ✓ *Yahşı, onda gayıdın Şirvana ki Şah İsmayılın adına hütbe ohutdurun, pul kesdirin ve illik herac verin.*

Yan cümle temel cümlelerin nesnesi durumundadır. Haberin içeriği yan cümlede açıklanmıştır.

- ✓ *Goşunnan / adamlar / sahladıraram / o / goy / sene / ev / tiksınler, / avradını / müaliçe elesinler.*(142)
- ✓ *Goşunnan adamlar sahladıraram ki goy sene ev tiksınler, avradını müaliçe elesinler.*

Bu cümlede yan cümle temel cümleye amaç ilgisiyle bağlanmaktadır. Ordudan adamları ne amaçla saklattığını yan cümlede amaç ilgisiyle bağlayarak açıklamaktadır. Noktalama işaretlerine de dikkat ettiğimizde temel cümleden sonra cümlelerin bittiğini gösteren herhangi bir işaret yoktur. Cümle her bakımdan birleşik cümledir. Ayrıca cümlelerin birden fazla yancümlesi vardır.

лар чыхарырдылар. Көрүнүр, Бәдиәззаман Мирзә бу рәггасә-
ни хусуси тапшырыгла кәндәрмишди ки, бурада онун нә кеф-
ләр чәкдијини көрүб һисс еләсинләр.

- ✓ Görünür / *ø* / Bediezzaman Mirze / bu reggaseni / hüsusi tapşırıqla / göndermişdi ki burada / onun ne kefler çekdiyini görüb / hiss elesinler.(76)
- ✓ Görünür *ki* Bediezzaman Mirze bu reggaseni hüsusi tapşırıqla göndermişdi ki, burada onun ne kefler çekdiyini görüb hiss elesinler.

Ki'li Birleşik Cümle yoğunluğu bakımından oldukça sık kullanıma sahip olan Azeri Türkçesinde bu cümlenin hem *ki*'li hem de *ki*'si düşmüş olmak üzere iki bağlayıcıya sahip olduğu görülmektedir. Bu açıdan *Ki*'li Birleşik Cümle aslında bir yan cümlecik oluşturmuştur. Cümlenin asıl temel cümlesi "görünür" yüklemidir. Yan cümle bu temel cümleye amaç ilgisiyle bağlanmıştır.

- ✓ Budur / *ø* / onu da / şahın meclisine / çağırırlar.(58)
- ✓ Budur *ki* onu da şahın meclisine çağırırlar.

Yan cümle temel cümleye özne göreviyle bağlanmıştır. Yine bir açıklama özelliği de mevcuttur.

ма тамам башга чүр һәрәкәт еләјирдиләр. Будур, о дәли Гејс
гоча гары. Бу чиркли, тозлу, торпағлы, бикеф мәхлуғу бағры-

- ✓ Budur / *ø* / o deli Geys / goca garı.(156)
- ✓ Budur *ki* o deli Geys goca garı.

Aynı şekilde bu cümle de temel cümleye özne göreviyle bağlanmıştır.

- ✓ Düzdür / *ø* / bunun için / Şah İsmayıla / cavab vermeli / olacagdı.(40)
- ✓ Düzdür *ki* bunun için Şah İsmayıla cavab vermeli olacagdı.

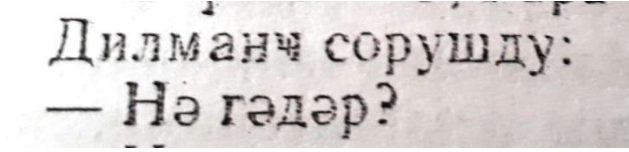
Bu cümlede temel cümle yan cümleye sebep-sonuç ilgisiyle bağlanmıştır. Öge bakımından yan cümle zarf tümleci görevindedir.

- ✓ Düzdür / *ø* / onu / buradan / vehşilikle / aparırlar.(41)
- ✓ Düzdür *ki* onu buradan vehşilikle aparırlar.
- ✓ Düzdür / *ø* / peyğember / deyib ki müselmanın gebri / toprağa / garişmalıdır.(78)
- ✓ Düzdür *ki* peyğember deyib ki müselmanın gebri toprağa garişmalıdır.

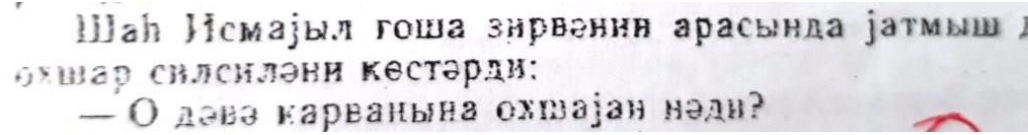
Yukarıdaki örnekler aynı kalıbın farklı bir cümledeki uygulaması biçimindedir. Aynı şekilde sebep-sonuç ilgisiyle ve öge olarak da zarf tümleci göreviyle temel cümleye bağlanmışlardır. Yalnız son örnekte *ki*'lerin yoğunluğu tekrar dikkat çekmektedir.

2.2. İki Nokta Üst Üste(:) ve Ki Nöbetleşmesi

İncelememizde bazı noktalama işaretlerinin de aslında birleşik cümle yapımına elverişli olduğu görülmüştür. Bu noktalama ‘‘iki nokta üst üste’’ işaretidir. Kendisinden sonra tıpkı *Ki*’si Düşmüş Birleşik Cümlede olduğu gibi anlam ya da diğer cümle bir yan cümle gibi temel cümle diyebileceğimiz ilk cümleye bağlanmaktadır. Bu noktada yine yazılmamış ama varlığı hissedilen bir bağlayıcıdan söz etmek mümkündür. İki nokta tıki bir *ki* bağlayıcısı gibi hareket etmektedir. Yani vereceğimiz örneklerde de görüleceği üzere önce temel cümle daha sonra bu cümleye çeşitli ilgilerle bağlı yan cümle gelmektedir.

- ✓ *Dilmanç / soruşdu: o Ne geder?(43)*
- ✓ Dilmanç soruşdu **ki** ne geder?

- ✓ *Şah İsmayıl / goşa / zirvenin arasında yatmış develere ohşar silsileni / gösterdi: o O deve karvanına ohşayan / nedı? (118)*
- ✓ Şah İsmayıl bir çift zirvenin arasında yatmış develere ohşar silsileni gösterdi **ki** o deve karvanına ohşayan nedı?
- ✓ *Hemin / gözәl marağlanıb / soruşur: o Aşığ, / adın / nedı?*
- ✓ Hemin gözәl marağlanıb soruşur **ki** aşığ, adın nedı?
- ✓ *Hebebi / üreyinde / deyirdi: o <Şah İsmayıl / gelmeliydi.>*
- ✓ Hebebi üreyinde deyirdi **ki** <Şah İsmayıl gelmeliydi.>
- ✓ *Ona göre de / yazırdı: o gelenler / Kişveridir / bir sühendän.(217-18)*
- ✓ Ona göre de yazırdı **ki** gelenler Kişveridir bir sühendän.
- ✓ *Molla / inamsız- inamsız / dedi: o Sen / hortdamamısan?*
- ✓ Molla inamsız- inamsız dedi **ki** sen hortdamamısan?

Ele alınan cümlelerde ciddi anlamda *Ki*’si Düşmüş Birleşik Cümle yapılarıyla karşılaşılımıştır. Özellikle temel cümle ve yan cümlenin durumu buna gösterilebilecek en büyük işarettir. Bunun yanı sıra iki nokta üst sütte işaretinden sonra temel cümleye yönelik yapılan açıklama *ki* bağlama unsurunun en belirgin işlevlerinden biridir. Bu açıdan bakıldığında bu işaretin altında da düşmüş bir *ki* bağlayıcısı vardır diyebiliriz.

3. SONUÇ

Cümle teriminin tanımından itibaren Basit Cümle, Birleşik Cümle, *Ki*'li Birleşik Cümle gibi konular tam bir görüş birliğine kavuşmamıştır. Birleşik cümle tasnifi içerisinde özellikle *ki*'li yapıların yeri oldukça değişkendir. Fakat bütün araştırmacılar *ki*'nin bir bağlama unsuru olduğunu kabul ederler. Bu noktada Ş.Haluk AKALIN'ın *Eski Anadolu Türkçesinde Ki'si Düşmüş Birleşik Cümleler Üzerine* adlı makalesi de bu konuya farklı bir bakış açısı daha kazandırmıştır. Bundan hareketle Azeri sahasında da bu yapının var olup olmadığı araştırılmış ve bu kullanımın oldukça işlek bir yapıya sahip olduğu dikkat çekmiştir.

Köken bakımından Farsça olan *ki*'nin bazı sebeplerden dolayı Azeri sahasında etkisi daha keskindir. Bunun en büyük göstergelerinden birisi de *Ki*'li Birleşik Cümlelerin kullanım sıklığıdır. Buna ek olarak *Ki*'si Düşmüş Birleşik Cümlelerin de varlığı dikkat çekmiştir. Bunun yanı sıra iki nokta üst üste işaretinin de bazı noktalarda *ki* gibi bir kullanım alanına sahip olduğu gözlemlenmiştir. Tüm bu açılardan *Ki*'si Düşmüş Birleşik Cümle yapılarının en yakın lehçemiz olan Azeri sahasında oldukça etkin bir kullanım alanı oluşturmuştur.

KAYNAKLAR

- AKALIN, Ş.H.(2004). “Eski Anadolu Türkçesinde *Ki*'si Düşmüş Birleşik Cümleler Üzerine” Zeynep Korkmaz Armağanı, TDK Yay. Ankara
- AKTAN, B. (2009). Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi, Gazi Kitabevi Yayınları, Ankara, 188s.
- ALTAYLI, S., 1994. Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü I-II, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1292s.
- ANAR, R., (2005). Azerbaycan Türkçesinin Sözcük Varlığı, Çev.: A. Acaloğlu, Akçağ Yayınları, Ankara
- ATABAY, N., ÖZEL, S., ÇAM, A., (2003).Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi, Papatya, İstanbul
- BANGULUOĞLU, T., (1990).Türkçenin Grameri, TDK Yayınları, Ankara
- BİLGEGİL, K.(1984).Türkçe Dilbilgisi, Dergâh, İstanbul, 239s.
- ÇOHADAR, E, (2008). “Türkiye Türkçesinde *Ki*'li Birleşik Cümle Üzerine Bir İnceleme”, Yüksek Lisans, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- DELİCE, İ. (2007). Türkçe Söz Dizimi, Kitabevi, İstanbul

- DEMİR, N., YILMAZ, E.(2005). Türk Dili El Kitabı, Grafiker Yayınları, İstanbul
- EKER, S. (2009).Çağdaş Türk Dili, Ankara: Grafiker Yayınları
- ERGİN, M.(1992). Türk Dil Bilgisi, Bayrak, İstanbul
- GENCAN, T., N.(2001). Dilbilgisi, Ayraç, Ankara
- GRÖNBECH, K.(1995). Türkçenin Yapısı, Çev.: M. Akalın, Atatürk Üniversitesi Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara
- KARAAĞAÇ, G.(2009). Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi, Kesit Yayınları, İstanbul
- KARAHAN, L.(2006). Türkçede Söz Dizimi, Akçağ Yayınları, Ankara
- KARAHAN, L.(1995). Türkçede Birleşik Cümle Problemi, Türk Gramerinin Sorunları, TDK Yay., Ankara, s.19-23
- KARAHAN, L.(2000). ‘‘Yapı Bakımından Cümle Sınıflandırmaları Üzerine, Türk Dili, http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/leyla_karahan_yapi_bakimindan_cumle_siniflandirmalari.pdf (24.05.2011)
- KARAÖRS, M.(2005). Türk Lehçelerinde Karşılaştırmalı Şekil ve Cümle Bilgisi, Akçağ Yayınları, Ankara
- KERİMZADE, F.(1987). Çaldıran Döyüşü, Bakü
- KORKMAZ, Z. (2007).‘‘Bağlaclar ve Turkiye Turckesindeki Oluşumları’’, TDK Yay., Ankara, s. 1083-1090.
- TİKEN, K.(2004). Eski Türkiye Türkçesinde Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler ve Zarflar, TDKY, Ankara
- TULUM, M.(1978). Ma’arif-name, Metin ve Ki’li Birleşik Cümleler Üzerine Bir İnceleme, Basılmamış Doçentlik Tezi, İstanbul
- TOKATLI S.(2006).Anadolu Ağızlarında Ki bağlama Edatıyla Kurulan Yardımcı Cümleler, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 21 Yıl : /2 (453-465 s.)
- VARDAR B., 2003. Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, Multilingual Yayınları, İstanbul
- YAVUZ, S.(2011). Türkiye Türkçesi Ağızlarında Bağlaçlar, Diyalektolog, S.3, s.59-107